ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник" — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné" — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 20 пара.

БРОЈ 27. ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 8. АПРИЛА 1909. ГОД. ГОДИНА II

Цетиње, 8. априла,

Турска револуција иде у овом пролетњем времену напоредо с чаурама, из којих се лежу најприје гусјенице, а послије разни лептирови. Скида једну по једну чауру са себе и показује сваки пут нову физиономију. Што више дана, то разграната и горопадница. С почетка локална, са софтама и подофицирима на челу, сад је изишла из цариградских зидина и обухватила је Солун и Једрене. За који дан, ако Младотурци брзо не савладају контрареволуцију, или ова Младотурке, може покрет захватити и даље, па доћи и близу наших граница.

Кад ово пишемо ствар стоји тако, да се солунски корпус, који је под командом Младотурака, креће према Цариграду. Јак је тридесет хиљада бораца. Ако се обистини да се и једренска војска креће, онда унапријед можемо рећи да ће Младотурци побиједити. Цариград се овим двјема војскама не може одупријети, осим ако на брзу руку не довуче трупе из Анадола, што, ако се и ријеши, неће тако брзо бити изводљиво.

Ми сумњамо да ће једренска војска хтјети оставити своја мјеста и поћи на Цариград, ма и била у рукама Младотурака. То зато, што се с Балкана помаљају врхови бугарских бајонета, који не показују рђаву вољу да се овим турским унутрашњим метежем користе. Сами ће Младотурци ту војску оставити на миру, а своју ствар бранити солунским корпусом. Највише што се може претпоставити то је, да само један дио једренске војске употријебе.

Како ствари тамо теку, за сада се у појединостима не може знати. Телеграми се цензуришу, а осим тога и телеграфске везе с Цариградом преко европске Турске прекинуте су. Што се дознаје, није сасвим поуздано и потпуно.

Вријеме ће ускоро показати како ће се окренути ствар. Три су могућности пред нама: или ће попустити Старотурци у Цариграду са Султаном на челу, или ће се измирити са судбином Младотурци, или ће доћи до сукоба између двије њихове војске, па која побиједи. Наступила ма која од ове три могућности једно је извјесно, да се револуција тако лако неће скрасити. Само ако тотално подлегне једна или друга страна, може доћи до трајна мира. Остану ли обје стране у снази, и Старотурци и Младотурци, сукоби ће се продужити и биће их све донде, док једни или други коначно не подлегну. Према томе допуштено је закључити, да ћемо пред собом имати дуг период немира у сусједној турској монархији.

Кад би то било значајно само за Турке, могли бисмо на ту њихову револуцију гледати кроз звирке као у панорами. Али то је и европског значаја. То је уједно и врло велика опасност по европски мир.

Аустро-Угарска се већ ракољи. Њени листови већ говоре о Аустро-Угарској као балканској сили и наглашују, како се веома интересују за све што се на овом нашем полуострву дешава. С интересовањем скопчано је и мијешање, и тако њени листови већ сад наглашују право да се у прилике, које би им се учиниле згодне, утакну.

Европа је на ново доведена у ратну грозницу. За сада нико не зна ко иза револуције стоји, а не могу да вјерују ни да је то само дјело софта, улема и подофицира. Све више помаља се глава Султанова. На њега пада сумња зато, што се пожурио да трупе, које су се противу Младотурака побуниле, заштити од казне.

Али ко стоји иза леђа Султанових? Је ли могуће да он сам све то врши? Он је човјек веома пажљив; тешко је претпоставити да би се сам на овако ризичан пут ријешио. Пошто је с побједом Младотурака пао искључиви уплив њемачки, то се домишљају, да је с падом Младотурака њемачка ствар опет избила на површину, и да су према томе иза Султана Њемачка и Аустро-Угарска. Листови њихови бацају сумњу на Енглеску и доносе „из поуздана извора", како енглески посланик у Цариграду преговара с Бугарском, да ова у извјесном случају заузме Цариград.

Види се, сумњају једни на друге и клеветају се. Нарочито штампа аустро-њемачка.

И то ће најзад јарко сунце показати. Видјеће се чије је то масло. За сад силе тројнога споразума сумњају у аустро-њемачки блок и шиљу своје убојне лађе да се нађу близу Цариграда, како би у даном тренутку могле интервенисати. И ако невидљиво, све силе сад мијешају по турском казану.

Велика опасност европскоме миру пријети од стране Бугарске. Она чини припреме за мобилизацију све своје убојне силе, како би се првом згодом овим турским немирима користила. То је и узрок, зашто се тако мало чује о једренском корпусу и његовом кретању противу Цариграда. Ако би се којом несрећом умијешала Бугарска, Србија не би могла остати миран посматралац, а умијеша ли се ова, ето за њом њенога старог душмана Аустро-Угарске, ето за овом Русије, а иза ове Њемачке, па Француске, Енглеске и Италије. С тога вјерујемо, да силе чине пријатељски притисак у Софији да се Бугарска држи мирно. Вјерујемо да ће и успјети, јер и Њемачкој не иде у рачун да се судар сила изазове амбицијама Бугарске. Овај данашњи метеж турски добро је дошао само Бугарској и Аустро-Угарској, јер једино оне показују воље да га експлоатишу. Свима другим силама није по вољи и жељеле би, да се прилике у Турској среде.

То желимо и ми.

Аустрија наставља

Кажемо Аустрија, јер Мађарска, како смо се освједочили, игра улогу друге и треће важности, нарочито у спољним питањима.

Та Аустрија продужава душманску и непоштедну борбу противу Србије. Савладавши је помоћу Њемачке на пољу политичком, навалила је сад да је згази и на пољу трговинско-привредном.

Неће трговинскога уговора с њом. Не допушта да преко њене територије прелазе српски производи, нити да се у њену територију увозе. Затворила им је своје границе сасвим.

Изговара се на аграрце. То не стоји у истини. Показало се да су аграрци у рукама бечке и пештанске владе то што хришћанске социјалисте у Аустрији и Кошутовци у Мађарској. Како их дотичне владе навију, тако свирају. Кад је требало закључити трговински уговор с Румунијом, аграрци су умјели ћутати. А умјели су, јер су тако захтјевале владе.

Аустро-Угарска није годинама имала трговинског уговора с Румунијом. Нијесу се могли погодити. Румунија није никако хтјела пристати на услове Аустро-Угарске. И обрнуто. Сад су се споразумјеле. Аустро-Угарска је попустила. А попустила је зато, што јој је у плану да пошто по то урниште Србију. Кад јој је ваљало борити се против Румуније, попуштала је Србији; сад, кад хоће да дави ову, попустила је Румунији. Прије су аграрци били противу Румуније, сад против Србије — како је кад државни интерес, како им кад влада објасни државне потребе.

Овај нови вид борбе само је по фирми трговинско-привредан, у ствари је политички. Води се у циљу политичком. Као орлушина кад сковитла нејаку жртву, тако је Аустрија пала сад на Србију и раздире је. Неда јој да живи ни у ком погледу. Отима српске земље; стаје јој на пут да се на другим границама прошири и нуди у том циљу своју помоћ; морално је убија својом штампом и својим дипломатским апаратом, па је сад легла и да је убије трговински и привредно. Не само дакле што поред себе неће да трпи једну већу Србију, него ни једну здраву и снажну у овим садашњим границама. Хоће да је Србија и угледом и привредом и војном снагом сенка од државе.

Ето то јој је циљ. Тако треба разумјети овај најновији њен поход противу братске нам земље. Тај је поход срачуњен на више година, јер се барон Ерентал позвао на лоше парламентарне прилике у Бечу и Пешти. Треба почекати, вели, да се те прилике окрену на боље, а тога никада бити неће. Оно што бисмо ми сматрали као окрет на боље, у очима бечких силника сматрало би се на горе, нарочито кад од њих зависи, како ће се парламенти држати у питању трговинског уговора. Зар нијесмо колико јуче видјели, како посланик хришћанских социјалиста Мајир заступа у парламенту погледе владине? Тако ће и послије бити. Има доста Мајира и биће их. Биће увијек и доста аграрацa. Изговор Еренталов, кад се добро на српски преведе, значи ad calendas graecas. Никад, или бар не за његовог боговања на бечкоме Бал-плацу.

Добро. Неће се Србија убити због тога. Нека Бог да само доста берићета, наћи ће се ко ће га куповати и трошити. А послије то ће бити и најбоља згода да се страни капитали увуку у земљу и да се створи индустрија. Тамо гдје троши Аустрија робу своје радиности, и Србија ће. Али нека подмирује и само своје потребе, па је поможено. Ту мало, тамо мало, па ће се изгладити губитци. Ако какав дефицит и остане, неће бити богзна колики.

То дакле можемо сасвим мирне душе оставити на страну. Главно је да се покаже какав је карактер аустриских државника, према томе и цијеле монархије.

Тај је карактер никакав. Нема данас државе на свијету која се тако бескарактерно показује као Аустрија. Ни једна се не служи неистином и притворством тако отворено и без икаквог стида као она. Нико не излази пред свијет с таким цинизмом као варалица као она.

До јуче је цијелу Европу увјеравала, да је за Србију спремила знатне економске пробитке, само да одустане од своје политике у питању о анексији Босне и Херцеговине. То је чинила не једанпут, и то је Србији толико пута предочавала. Кад је под притиском Европе Србија најзад одустала од своје политике према анексији, Аустрија одједанпут окреће леђа и о нуђеним и оглашеним бенефицијама нити говори, нити спомиње. Чини се невјешта. Мјесто бенефиција отказује и уговор који је постојао. Отказује га што хоће, рече, нов. Кад је Србија пристала и на нове преговоре, Аустрија и ту окреће леђа и тражи провизоријум, који би дао Аустрији све, Србији ништа, апсолутно ништа: ни оно што јој је зајемчено било закљученим уговором. Унапријед знала је да Србија на то не може пристати. И кад није пристала, мјесто да приступи преговорима за нов уговор, прекида све и вели, да се све то остави док се парламентарне прилике у Бечу и Пешти не окрену на боље. Нашто је онда било оно, да стари угувор не прима зато што жели да закључи нов? Нашто? Зато да се и опет користи лагаријом. Слагала је да даје Србији знатне економске пробитке, па слагала и сад да хоће нов трговински уговор. Кад погледате све перипетије њене политике послиједнјег времена видите сам скандал: гази међународне уговоре, отима туђе земље, клевета, сплеткари, лаже и вара, да је задивила и морално сасвим пропале индивидуе. Нигдје карактера, отмјености, поштења, истине и ма каквог моралног устава. Насиље, лаж и варање, то су данас карактеристике ове монструозне монархије, која се Аустро-Угарском зове. Не смијете јој вјеровати ни да је сјутра четвртак.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE "DURO CRNOJEVIĆ"

Поглед по свијету

Јапанске дворске даме. У јапанској царској палати живе три стотине дворских дама и дјеле се на пет разреда. Посао им се састоји у том, да пазе на домаћи ред и на гардеробу (одаје за хаљине). Више дворске даме се зову данасане и свака од њих има стан од шест до седам соба, а задатак им је да послужују цареве жене, и под врло строгим надзором стоје. Ниже дворске даме се зову симио и оне послужују више дворкиње, доносе им јело и облаче их, а стоје такође под онаким надзором као и оне прве. При јелу се у јапанском царском двору пази више на спољашњост него на кус само јела. — Занимљив је начин облачења дворских дама и царских жена. Ове се облаче клечећи и одјело им додају дворкиње т. ј. царским женама даме, а овима симие. При облачењу долазе дворске дворкиње једна за другом и доносе парче по парче од одјела за облачење. Женске се за вријеме облачења сасвим озноје, али им се није слободно утирати све дотле док се не обуку. — Дворкиње се за свој позив спремају више година и морају како за вријеме свога поучавања, тако и касније бити врло солидне, јер и најмања погрешка повлачи за собом отпуштање из службе. Према послу своме имају дворкиње врло лијепу плату, тако, да таке плате не уживају ни многи чиновници у Јапану.

Преваре са лијеком против сушице. Јављају из Клужа да се у околном мјесту Егерешу у Мађарској већ од више времена терала велика трговина са неким лијеком против сушице. Овај лијек је изумио један апотекарски помоћник, те је од министарства унутрашњих послова искао дозволу да може свој лијек под именом „Кротолена“ продавати, но министарство му ову молбу не одобри, пошто је смјеша, из које је лијек прављен, незгодна за болеснике. Но Келемен, сопственик Бочкајевог дворца у Егерешу, и против забране је министарства уредио читаву фабрику за произвађање новог лијека, те овај лијек са многим другим прашковима продавао и на тај начин више стотина круна зарађивао. Но ових дана се уђе у траг пријеварама Келеменовим, те му читаву радњу испослана комисија прегледа и Келемена надлежним властима пријави.

Немилостив син. Јављају из Пакша за овај грозан догађај: Ђорђије Хифнел сједне на кола са својом женом и двадесетогодишњим сином и пође напоље да сије. Син је тјерао коње, али коњи нијесу ишли по вољи старом Хифенеру, те због тога овај почне корити сина. Силно пецкање старчево дозлогорди сину Хифнеру те скочи с кола баци уздице на бјесне коње, ошине их што већма може, те тако ови силном трком потрче, јер су коњи бјегали као махнити и пошаху их према Дунаву. Кад је Хифнер видијо да му очигледна смрт преда се стоји скочи с кола и остаде као закопан на мјесту, гдје је скочио, а коњи су са онесвјештеном женом и даље трчали. Наједаред кола штрцнуше и из њих испаде онесвештена жена.

Наскоро за тим дођу људи и опасне коње ухвате. Хифнер и жена му налазе се у грозном стању, а њихов син, бојећи се казне, побјегао је, али га полиција тражи.

Циганин учитељ музике. Првак једне циганске музике Полди Фехер, како из Сегедина јављају, добио је позив од надвојводкиње Бланце, да к њој дође и започне њезину дјецу подучавати у гуслању.

Српство

Остајте с нама! „С. Ријечи“ из Бањалуке пишу:

С тугом у срцу јављамо, да је међу овдашњим Муслиманима започео покрет исељавања у Турску. Досад се јавило преко 50 породица и то већином сиромашнијих људи.

Још јесенас, одмах послије анексије, било је жива говора о томе, али је зимско вријеме и нада у политички преокрет задржавала свијет од исељавања. И тада су већ родољубивији Муслимани и Срби православни настојали око тога, да одврате оне, који су се хтјели исељавати, па прегнуше и сад свом снагом. Али сва њихова агитација против исељавања, сви њихови савјети остају без успјеха! Узалуд је свако доказивање, да је исељавање несрећа за сав народ у Босни и Херцеговини и да ће се исељавањем баш положај Муслимана у нашој отаџбини погоршати, а сврх свега, да ће исељеници сами себе и своје породице упропастити. Све то не помаже ништа. Никакве молбе ни разлози не вриједе. Страх пред *католичком пропагандом* ушао је у кости и јачи је од свих обзира. А најновији догађај с дјевојчицом Пембом у Сарајеву претворио је тај страх у страшну аветињу, која пригушује поклике разбора и срца, који узалуд јецају: Остајте овдје!

Уза све то јавља се још на сваком кораку и сумња. Нека неодређена сумња, која саставља, ниже и веже „велеиздајничке“ *афере, Штадлере, Пембин случај и све тако редом* у чудну, али логичну везу, те ствара закључке како до исељавања мора кад тад доћи или милом или силом — јер Швабе и Мађари траже и хоће земљу. А та сумња још више појачава страх пред будућношћу и још више управо инстинктивно гони на исељавање.

Ово није први пут, да се Муслимани исељују. Досад је на жалост било много прилика, гдје се свако морао увјерити, како је довољна само једна мала повреда муслиманских вјерских осјећа а, па да се муслимани крену, као од гујиног уједа. И с тога ће у првом реду бити дужност свих Муслимана, да воде строгу контролу о католичкој пропаганди. Но тиме ће се зло само спрјечавати, али се неће уклонити. Данас мора свакоме, коме је стало, да се наша отаџбина сачува од туђинске бујице избити пред очи, да је опет дошло вријеме, да свако на свој начин и према својој снази поради сложно и својски, да се сачува народу његова рођена груда. А то тим више, што је више него сигурно, да на ту земљу вребају туђинци. Свако на жалост веома добро зна, да су туђи насељеници увијек много боље пролазили, него синови ове земље и да њихов број увијек и непрестано расте. А зна се и то, да би даље усељавање страног елемента могло једном постати за читав народ у Босни и Херцеговини врло опасно.

И с тога је баш дужност свакога, да већ сада живо узнастоји, да се нико не креће с рођене груде, док агитација против исељавања не поприми *организован* облик и не крене смишљено и енергично на свој тежак, али родољубив рад. А да ће до таквог организованог, смишљеног и енергичног рада веома брзо морати доћи, јасно је за свакога, коме на срцу срцу лежи бољитак и напредак народа и спас отаџбине.

Српски тровински уговор. Од трговинског уговора између Србије и Аустро-Угарске није могло да буде ништа. Србија није хтјела да пристане на провизоријум који је био на старој основи, него је тражила провизоријум на основи закљученог уговора, који није ступио у важност. Аустрија се изговорила да такав провизоријум не може прихватити пошто је расположења и одлуке парламената лишавају могућности да сада постави какву другу основу, те налази за умјесно, да се преговори одложе до погоднијег времена.

Питање о језику у Далмацији. У Бечу је сазвана конференција, која има да рјешити коначно питање о језику у Дамацији. На њој ће бити заступљени и Срби, Хрвати и Талијани. Како Срби и Хрвати стоје на становишту да буде уведен само један језик као службени, то се држи да ће се и ово питање једном привести крају.

Веза Дубровника с Гружом. У Дубровнику је састављено акционарско друштво ради увођења електричног трамваја између Дубровника и Гружа.

Новинари противу укидања пост-деби-а. Приликом српско-аустриског сукоба готово свима српским листовима укинут је пост-деби за Угарску и Хрватску. Нашем листу укинут је пост-деби не само за Босну и Херцеговину, него и за *цијелу* аустро-угарску монархију. Како су сада односи између Србије и Аустрије поправљени, то је Новинарско Удружење у Биограду умолило владу да поради код угарског министарства, да дигне одредбу, којом се укида пост-деби српским листовима.

Словенство

Руска црвена књига. Из Петрограда јављају, да ће ових дана изаћи црвена књига са дипломатским документима о балканском питању.

Антисемитски покрет. У Русији је поново настао антисемитски покрет. По цијелој Русији немилице устају противу Јевреја и гоне их, и ако власти издају наредбе, да се Јевреји не прогоне. До сада је неколико Јевреја убијено.

Распуштање сабора. Као што из Беча јављају, сабор Хрватске и Славоније биће распуштен, те ће се наредити нови избори, али ни мало нема изгледа, да ће се влада моћи овим изборима користити.

ПРИВРЕДА

Лоза као сточна храна. — Познато је, да је суво лишће лозино добра храна за стоку, и да су ради тога обично овце пуштане по виноградима, које су најмање штете могле начинити чокоту. Но то је могло бити раније, кад чокоће није морало да се брани од разних болести на лишћу, ластару и роду, али од како се употребљаваху разна средства за спречавање и лијечење болести, лишће није тако већ безопасно за храњење стоке. Нарочито прскањем бордовском чорбом, па ако је ово извршено позније пред јесен, на лишћу остане плави камен, који и у малим количинама дјелује отровно на органе за варење код стоке. Ако је пак прскање извршено раније, ушљед тога што погодаба за пероноспору доцније није било, као што је било прошле године, лишће од лозе могло је да буде добра замјена бољој храни, бар тако исто као и лишће од лисника, ма да је хранљивије од овога.

Док се још и зна да се лозино лишће може употријебити као храна сточна, о лози која отпада при резидби није никад нико водио рачуна. Још се и данас она повлачи украј винограда и управо се не зна шта ће се с њом, ма да, исјецкана, може, с другим материјалима, да послужи одлично за справљање компоста, потребног за ђубрење винограда. Но, нашло се, да се једногодишња лоза, приправљена на подесан начин, може употријебити и за храну сточну, а старије дрво, које се при резидби одбаци, за сточну простирку. По томе, у данашњој оскудици у храни сточној, није згорега прихватити се свега, чиме се год може помоћи у исхрани, стоке до нове хране. Помаже се овим и други свијет, који падне у такву оскудицу, па зашто се и у нас не би то исто чинило.

Наводимо о томе један кратак напис из једног стручног листа ово:

„Употреба једногодишње лозе, која отпада при резидби, за сточну храну као и за простирку, најприје је покренута била прије више година у Јужној Француској, па је извршена била и практично у широком обиму. По томе, нема сумње да лоза и у другим крајевима и у истим приликама, кад је оскудица у храни и простирци, може се употријебити у истом циљу као замјена вриједна пажње. Раније је и у овим новинама скренута била пажња на ову употребу лозе, па како се ушљед дуготрајне суше прошле године у многим крајевима осјетила оскудица у сточној храни, од позваних страна покренута је поново употреба лозе на овај начин. Исто тако је Министарство Пољске Привреде (аустриско) набавило машине за приправљање и послало их у разне виноградарске крајеве ради огледања и употребе. И сад већ имамо извештаје о овом начину употријебе лозе, те за виноградаре није од мале вриједности да дознаду, каква су искуства добивена у пракси. Тако извјештава Г. Година из Верзе у Приморју, да је на посредовање Земаљског Одбора од Пољопривредног Министарства добијена једна машина за рашчишћавање лозе, која се покреће моторном снагом, и даје се на општу употребу с малом наплатом. Већ први огледи били су врло добри; рашчешљану лозу јели су волови и краве врло радо. Само је и то утврђено, да лоза треба да буде свјежа, ради чега храну од ње треба спремити највише за три дана унапријед. Извјестилац је полагао рогатој стоци на грло по 8—9 кгр. рашчешљане лозе и по 3—4 кгр. цибре. Цибра је по печењу ракије смештена била у велике каце за вреће, помијешана са мало соли (1½ кгр. соли на 100 кгр. цибре), и каце су послије напуњене водом. Цибра је на тај начин могла бити очувана дуго у добром стању. Може се цибра замјенити рационом од 3 кгр. сијена или репе. Коњима и мазгама је полагана такође храна од лозе, али је они ни нијесу јели тако радо као говеда.

И за простирку овако приређена лоза може поднијети врло добро, али је за то опет боље употријебити старију лозу која се одбацује при резидби (кондири, лукови, дијелови од крље)“...

ПОДЛИСТАК

А. Балдаћи:

Први Божић у аустриској Босни и Херцеговини

(из ревије L' Italia all' Estero) (5)

(Свршетак.)

Турска би предузела такођер мудру политику, ступивши у савез са државама, које су дошле до слободе на њеним окрајцима. Дојучерашњи непријатељи, могу данас постати најдражи пријатељи пред једном авети, која захвата гдје се чега дочепа и пријети свему и подјармљује.

Док се оружје скида са сваке стране чивилука, трговачки рат доноси прве плодове савезницима. Бојкот аустриске робе у Турској је много значајан и одаје ситуацији један карактер веома опасан. Младотурци говоре: са каквим правом Аустро-Угарска, која се показала кривцем једног незаконитог интернационалног акта, на рачун Турске, може захтијевати од владе престанак бојкота? те додају: Бојкот је оружје слабих противу јачих и да је Турска била јача, Аустрија се не би осудила никад да анектира окупиране покрајине, или да протестује против бојкота, који је наравни резултат правога.

Први, који су показали у томе патриотизам, били су хамали у разним пристаништима царства.

Турску данас представља једна народна влада и отомански народ, који се разбудио из своје вјековне аутократске летаргије, осјећа сву моћ духа у слободном животу, те се брани како хоће сам.

Али у Турској није само бојкот, који се показује као притворно оружје за мир. Младотурци су примјетили, да некоје велесиле обилују непрестано пријатељским наклоностима према Србији и Црној Гори, па и према истој Турској, те се питају, да није дошло вријеме, да те велесиле проговоре једнаким гласом Аустрији, чија је акција била сада извор свију зала на Балканском Полуострву, или да не морају мање и слабије државе на Балкану саме сносити одговорност.

Та разлагања, веома јасна, веома су и одлучна.

Од стицаја околности изгледа, да се може држати, да је енглеска, вјерна својој политици на истоку, дала у Цариграду најпространија увјерења за интегритет отоманског царства, с обзиром на Босну и Херцеговину, као можда и Крит, на који је Велика Британија бацила око од дужег времена, ради њених војничких потреба у Средоземном Мору. — Не треба да заборавимо улазак енглеске флоте у Босфору у потпуној ратној спреми, одмах послије Санстефанског Уговора.

У оно вријеме били су успјеси руско-панславистички, које је требало зауставити, а данас би могли бити аустриски, у толико више, што је Русија, због разних узрока, који се показују у Азији, у добрим односајима са Енглеском, а с друге стране, што Русија у питању босанско-херцеговачком подржава само моралну страну, т. ј. ону мајке свију Словена. Не треба узети да је само једина гарантија коју је Енглеска дала у Цариграду. — Бојкот је можда био први њен покушај да види како се Аустрија и даље шали прахом, те шљедствено, ако би по несрећи ускорили догађаји, не би одрекла да ступи у акцију и тиме одговори својим залогама и обећањима.

Треба имати на уму и то, да је енглеска политика била вазда у прилог развитку балканских народа.

У сваком случају пак, националне осјећаје Срба треба поштовати и на међународној конференцији морао би услиједити један праведан и хуманитарни акт. Нико не може порећи да су се Србија и Црна Гора понашале каваљерски, уздржавајући се вазда, као што су се уздржале и у овим тешким часовима кроз које пролазимо, нити би Европа, која је потврдила Берлински Уговор, могла интервенирати да заустави те двије државе у изразима њихових најсветијих осјећаја. То не би могло бити без крвопролића. Ради се истина о малим силама, ма те су силе састављене, које надахњују живот, као и остали организми.

Једна пропорционална задовољштина за њихов развитак дужна је и потребна. — Велесиле ће са тим стати у одбрану народносних принципа, предвиђених у уговору од 1878. г. те ће моћи бранити и двије несретне покрајине. — Европа мора такођер признати, милом или силом, да Аустрија има да слиједи свој политички програм и онда, без једног рата, она се не може повратити са њеног судбоносног пута, али у исто вријеме, кад Срврија и Црна Гора подржавају своје интересе, који су веома деликатни, јер су национални, томе се не може ни у колико приговорити ни побијати их, те је нужно подржавати њихова права, која су погажена. Ако то нема вриједности за Аустрију, мора да има за Европу.

Кад Црна Гора и Србија стријене, истовјетујући се у националним правима са народом Босне и Херцеговине, може ли Европа одобрити агресивну политику Аустрије? Зар не морају Србија и Црна Гора бранити свој језик, вјеру домовине, успомене предака и њихову слободу? — И то све онамо, гдје, тако рећи, живи тијело српскога народа; гдје је управо постала колијевка првих Срба, које исто-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

Покрет у Турској

Пријестоница отоманске царевине постала је поново поприште крвавих догађаја. Из ње нам стижу такве вијести, да се слободно може рећи да отоманска царевина стоји пред новим догађајима, који по њу само штетних пошљедица могу имати.

Јулска револуција, о којој се толико говорило, изазвала је ове нове крваве *догађаје. Уставни покрет довео је до овога Побједа Младотурака* и уведене реформе у Турској као што су имале својих присталица имале су, у толико више, својих противника. То су били сви они, којима је тада била истргнута власт из руку, који се са уставним слободама нијесу могли да измире и људи конзервативна духа. На челу њихову била је либерална унија. Она је радила агилно, а и догађаји су јој ишли на руку, да усиљешно устану противу Младо-Турака, који су својим неразмишљеним поступцима све више губили терен.

Као што је познато, младо-турски покрет поникао је у војсци и она га је успјешно извела, предвођена својим официрима. И овај покрет такође је из средине војске с том разликом само што на челу ње нијесу више официри, него, напротив, он је уперен противу њих, а на челу им се налазе софте и више свештенство.

Судећи по пошљедним вијестима, стање је веома критично. Побуњеничка, реакционарна, странка нагло буја и ни мало не бира средства противу Младотурака. Улице гордога Стамбола попрскане су крвљу, а свачији живот висн о концу. По Цариграду је права анархија, а ништа боље није ни у унутришњости. Ситуација је озбиљна и ко зна шта све може бити.

Ми ћемо се, за сада, зауставити на пошљедње вијести:

Општа је ситуација оваква:

Од мале, обичне војничке демонстрације, која у почетку није била од великог значаја, а која је била наперена само противу владе, развила се читава револуција. Од демонстрација се пријешло на лично разрачунавање, а затим у насиља. Демонстранти су све више бујали и у колико је њихова снага била већа, насиља су њихова била све виша. Ко год им је од Младотурака дошао под руку, није више међу живима. Улица је постала господар ситуације и руља сада господари.

Под овим притиском учињена је промјена владе и многих виших великодостојника. Под овим притиском стоји цио Цариград, али, што је најгоре, немири су букнули и у Солуну, Једрену, Арбанији и др. крајевима отоманске царевине.

Младотурци су се разбјегли на све стране и нема нигдје једнога да се жив помоли, пошто се не би нико од њих дуго наносио главе. Они су своју акцију развили у унутрашњости, не би ли тамо сачували свој престиж и помоћу тамошње војске угушили побуну у Цариграду. У Солуну су ради тога држали митинг и позвали у помоћ чак и све народности. Грци и Срби су изјавили готовост, да ће их помагати, док су Бугари одбили да их помажу.

Вијести, које су данас стигле гласе:

Планови Младотурака

Цариград, Младотурци намјеравају на противудар. Они располажу великим бројем присташа међу провинцијалним трупама, с чијом се помоћи надају опет доћи на крмило. Мисли се, да они намјеравају најприје свргнути султана, а на пријестоље поставити принца Јусуфа-Изедина. На сваки начин изгледи су за мирно развијање врло мутни.

Отпор младотурског комитета

Цариград. Град је миран, али се младотурски комитет устежеда призна нову владу и организује жесток отпор. Одржана је велика јавна скупштина, на којој *је одобрено* држање комитета.

Двадесет батаљона позвано

Солун. Позвано је 20 батаљона трећег кора. Жељезничко друштво Солун-Цариград добило је налог, да се сви вагони, који су за употребу, држе у припреми за евентуални транспорт трупа у главни град. У граду су затворени сви дућани. Општа је жеља да се осигура устав.

Тефик паша за мир

Цариград. Амбасадори и посланици посјетили су великог везира и честитали му. Том је приликом дао Тефик паша врло умирљива саопштења о унутарњем положају, а особито је нагласио, да не постоји никаква опасност у погледу држања адријанопољског и солунског кора. Ова су саопштења умирила дипломате, те код њих влада оптимистично схваћање о ситуацији и о најближој будућности.

Султан о устанку

Цариград. Како „Икдам" јавља, примио је султан вођу албанашких посланика Исмаила у аудијенцију. Султан је рекао, да он жели земљи сретну будућност и уставни режим, који одговара шеријатским законима.

Велики везир валијама

Цариград. Велики је везир управио на валије опсежну циркулну депешу, у којој се каже, да је највиша дужност чиновника, да у свим приликама поступају по светом шеријатском закону, који је извор среће, и да према уставу успоставе добре одношаје међу разним класама народа, да сваком слобода правде у оквиру шеријатског закона и осталих закона послужи на добро, те да се уздржи јавни ред и мир.

Разне вијести

Цариград. Положај је још увијек нејасан. Цариградска штампа је утишана. Углед парламента је сасвим спао, док је углед Султанов веома поскочио, као и утицај хоџа и војске.

Цариград. Судећи према новом положају, добијају превласт елементи старог режима.

Цариград. Либерална унија настоји око тога, да измири Младотурке с либералним и националним елементима.

Солун. Младотурски централни комитет издао је прокламацију, у којој позива Србе, Бугаре, Грке и Албанасе у борбу против реакције и за очување слободе и уставности. Срби, Грци и Албанаси одазваше се прокламацији, док се Бугари држе према њој непријатељски.

Солун. Младотурска војска кренула је према Цариграду.

Цариград. Младотурска војска, повећана с трупама из провинције, приближава се овамо.

Цариград. Ратни бродови европских великих сила спремају се пред Цариград, гдје се због кретања младотурске војске очекује покољ.

Цариград. Султан још није санкционисао протокол о аустро-турском споразуму. Ако султан тај протокол не санкционира до 13. (26.) априла изгубиће протокол сваку вриједност.

Цариград. У вароши је завладала права паника, те странци на врат на нос бјеже жељезницама и паробродима. Анархија је завладала таква, да никоме није загарантован живот. Сви дућани су затворени, а улице посјела војска. Број жртава много је већи него се објављује.

Париз. Велике силе телеграфским путем су се споразумјеле какве ће мјере предузети ако турска војска настави продирање према Цариграду. Пошто ће тиме бити угрожен живот и имање свих странаца, то су велике силе одлучиле у случају сукоба помоћу ратних бродова чувати своје поданике. Према пошљедним вијестима, грађански рат постао је неизбјежан, па се већ сада рачуна војна снага Младотурака на 60 80000 војника.

Вијест, да је 12 батаљона кренуло из Солуна за Цариград потврђује се. Војска за Цариград иде жељезницом. До сад је из Солуна отишло 17 вагона војника, а из Битоља 15 вагона војника, 2 вагона официра и 2 вагона са храном. Војска се групише код тврђаве Чегтеш. Њихов напад на Цариград очекује се свакога часа.

У Солуну и Мађедонији растурају се прогласи на народ противу Султана, а у корист републике.

Енглеска флота стоји у приправности.

На чело младотурске војске ставио се Ервен беј. Младотурцима су приступили Срби и Арбанаси из Ђаковице.

Бугарска влада наредила је концентрацију војске на турској граници.

Дневне новости

Опет упад у Н. Санџак. Поводом најновијих догађаја у отоманској империји аустриски листови су почели поново да измишљају како се и од стране Црне Горе чине кораци да се користи овим недаћама у Турској и да се чине припреме да упадне у Новопазарски Санџак. Управљајући се по политици њихових државника, аустриски листови држе, да се њоме руководи и Црна Гора, те јој подмећу и оно, о чему нико код нас и не помишља, а најмање да на томе ради. Ми нијесмо никада имали обичај да се користимо недаћама наших сусједа, па чак ни онда када они нијесу ни мало заслуживали да имамо обзира према њима, о чему се најбоље баш сусједна монархија увјерила, а најмање бисмо се упуштали у то према сусједној отоманској царевини, са којом смо били увијек у најсрдачнијим односима, а нарочито у пошљедње вријеме. Према томе све гласове о упаду Црне Горе у Новопазарски Санџак треба примати као сасвим неосноване и измишљене.

Политичке кривице. Под овим насловом у једном од прошлих бројева донијели смо чланак, којим је стављено на дневни ред третирање једнога питања, које по свом правном карактеру спада несумњиво у т. зв. „правне финесе". Као људи широких груди, изјавили смо готовост да и противна мишљења о овом питању донесемо у своме листу, разумије се наглашавајући да скидамо са себе одговорност за такво мишљење, јер се то само по себи разумије. Ми пак не бисмо то противно мишљење донијели под рубрику „припослано", задовољавајући се тим да се аутор потпише под своју душевну творевину. Пошто се нико још није пријавио са противним мишљењем и потписом, ми сматрамо ово питање дефинитивно свршеним, изјављујући ипак своју готовост, да ћемо, кад год нам се ко пријави, са чланком *у овом правцу, врло радо отворити* ступце нашега листа, тражећи увијек потпис аутора, јер нећемо да сносимо одговорност за нешто са чиме се не само не слажемо, а што по нашем увјерењу, представља врло примитиван начин резоновања о истакнутом питању.

Распуст аустриске резерве. Изашла је ћесарова заповјест, о распусту аустриске резерве:

„Разбистрење одношаја између Аустро-Угарске и југоисточних земаља, који су дуже времена биле поремећени, те поново стечено увјерење, да су границе, које су биле угрожене, опет сигурне, омогућују, да се они резервисти, који су били позвани под оружје за појачање једнога дијела Моје оружане силе, могу опет повратити у резервно стање.

Испунило ме је великим задовољством, што су се резервисти позиву под заставу узорним редом одазвали и што су најшири кругови народа озбиљност положаја по све исправно схватили, те су сви били надахнути истим патриотским духом, да се ставе у службу домовине.

Изричем свим заповједништвима, четама и заводима, који су пошљедњих мјесеци у тешким околностима свом пожртвованошћу испуњавали тешке захтјеве службе с непомућеним весељем, Моје потпуно признање".

Читуља. У Спужу је преминуо батаљонски барјактар Васо Л. Пајовић, народни посланик спушки. Бог да му душу прости!

Нашег пријатеља г. капетана Крста Лајиновића из Подгорице задесила је велика породична жалост: његова кћи Стаке, супруга г. Сава Чубрановића, писара подгоричке царинарнице, преминула је у цвијету младости.

Покојници нека је лака земља, а породици наше топло саучешће.

Прашина. Како су топли прољећни дани почели нагло да освајају, то је и прашина по цетињским улицама почела да бива све већа. У толико је горе што главна улица служи и за саобраћај кола, аутомобила и др., те се њоме не може ићи од силних облака прашине. Додирујући ово питање још раније, ми смо указали потребу како би умјесно било, кад се не могу улице полевати, да се главном улицом обустави саобраћај кола, а нарочито аутомобила, те би требали надлежни једном већ да се о томе побрину. То налажу чак и здравствени обзири.

Наша школска дјеца. Слика, коју нам дају наша школска дјеца по улицама, а нарочито кад се разилазе кућама, ни мало није ласкава, а још мање је за похвалу, те би васпитачи њени требали да поведу већи надзор над понашањем дјеце ван школе, у толико прије што је то у интересу како њих самих тако и саме дјеце, од чије несташности многи досаде и непријатности подносе.

Народно здравље

Мува. — Наступају топлији дани. Већ се цијела природа, иза сна пробудила. Сјеме клија; замеци сживјели. Трава ниче; пупољак избија; небројно створова гмиже, ври, лети. Све се отима за живот. Једно друго гура, сатире, гази.

Са тим обновљеним животом ево нам и старих познанина — мува. Јесте ли посматрали оне ројеве њихове по клаћицима и месарницама? Сјетите се само, како од њих зуји и бруји по сељачким механама и паланачким кавганама. Јесте ли кад загледали у оставу или кухињу? Видјелисте, ваљда, како бабе граном машу да болесника или мртваца од пакрљивих и несносних мува одбране? Како вас муче на љетњој омарини и не дају вам спавати — нарочито, ако сте тако сретни, да гдјегод у близини вашој има кожа, ђубрета, нечистоте и т. д. Ројеви па вас слијеђу и не дају вам ока отворити.

Али није ни чудо што их је толико. Једна једина мува спесе само у један мах по 120 јаја а постепено излеже за једно љето толико потомака, да њихов број прелази у милионе (6,000.000). И ти бројеви вам довољно објашњавају зашто нам је мува толико досадна.

Него мува није само просто досадна, него је у исти мах нечиста, погана, гадна и одвратна. Падне

рија памти. Зар не би морали дакле слободни Срби стати на бранику права и мира потлачене своје браће? То што Аустрија, наравно, не одобрава, дужност је Европе да штити.

Нека се Србија и Црна Гора понашају и даље коректно, као што су се понашале до сада, па ће њихова права бити подржавана од скупа народа. Данас народи диктују законе владама и краљевима, а Срби су, то вриједи признати, стекли њиховим патриотизмом наше највеће симпатије и ми немамо никакве потешкоће, да одобримо њихова наоружања у одбрану самих себе.

Бог је Црној Гори дао њене непобједиме тврђаве, те би било неразумљиво, кад се са истијема не би служила за одбрану њених права. А зашто би онда користио Ловћен и прикладни систем њених планина? Ако Аустрија то не хоће, Црногорци јој одговарају: „Изволите." Ма у толико они се припремају, сјећајући се да је њихов херојизам у недалеким временима распаљивао срца највећих писаца и војника. Гарибалди и Виктор Емануил II. дивили су се храбрости црногорских соколова.

Кажу на Цетињу и у Биограду: Ми смо спремни. Ако Аустрија не дође да нас потражи, ми ћемо њу. Нећемо поћи на њено земљиште, ако не будемо нападнути, али ћемо отићи онамо, гдје нас она позове, док Европа не рекне своју пошљедњу ријеч. Рат, прије или послије, у Босни и Херцеговини, неће бити рат против Аустрије, већ у нашој кући.

Ствар је објашњива, због непрестаних и разних изазивања, које Аустријанци чине против Срба од дана анексије. С тога је оправда њихова херојска жалба. —

Божић иде и налази Босну и Херцеговину, те двије најдраже сестре Србије и Црне Горе у највећој жалости и болу*), а иста природа показује своју суморност зимом и ледом, снијегом и вјетром, са свију страна двију несретних провинција. — За што Европа не услиша глас, који је као једна света молба, за оправдане жеље и задовољштину биоградске и петињске владе. Зашто и сама Аустрија, ако је задахнута жељом мира и вољом Цара, не ступи прва у благе преговоре? — Нека Европа импонује Аустрији, као што има кураж и силу да импонује малијема. Нека нареди да неће проливање крви и да се правда мора удјелити и малијема. А кад се не би саслушао њен глас, нека одобри да они који су увријеђени у свом народном поносу, потпале ватру која ће ужасним пламеном претворити у пепео једно погано царство.

*) А Ускрс ето затекао их је, на жалост, у још већем јаду. Пр. Ур.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

на свакојаку нечистоћу: слети чак и на мрцину и поган: па како ти је онда, кад ти се одмах за тим наће гдје у ком јествиву или пићу? Сад се слади на каквој смрдљивој трулежи и гнилади: сад је излетјела из помпјаре, капала или пужвика... а сад се опет спустила на кришку хљеба, груду сира, грумен шећера, на мезе или слатко, да на њима остави сав онај гад што га је тамо сабрала и собом понијела. Сад се насладила и натоварила каквога блуваника или гноја, каквих бала или хракотина, какве крви или другог ког нечистог одлива човјечијег или животињског тијела: а сад нам је опет упала у чашу млијека, сурутке или вина: у шољу каве: у чинију јела и т. д. Ко је гадљив, смучи му се од тога, да му се пријева преврну, а ко се силом савлада, поједе или попије оно заједно с оним гадом — без воље и сласти па му и не пријa.

И још да је то све! Али муви ни то није доста. Као што, може бити, знате, у послѣдње вријеме много се говори о томе, како и животиње могу преносити заразне болести. Тако су н. пр. лѣкари доказали, да пастушну грозницу преносе комарци, кугу пацови и т. д., а то исто утврђено је и за муву. Падне н. пр. на какву заражену рану: на пљувачку или хракотину јектичава болесника: на изметине болесника у срдобољи, тифу (врућини) или колери: на заражену сирову кожу каквог угинулог марвинчета и т. д.: па онда слети на коју намирницу човјекову, или баш и на који одјетљив дио човјечијег тијела, и на тај начин пренесе клицу те заразе. А мува је у таквим приликама тим опаснија, што бира баш такве намирнице, којима се заразна клица ласно преноси, или баш таква мјеста на човјечјем тијелу, која врло ласно те клице примају и размножавају — као што су н. пр. свјеже огреботине, ранице, бубуљице; гнојава, враскава и раскваШена мјеста, углови очију и уста и т. д.

Да све то може бити, па да по гдјекада и бива, знаћете и ви сами. Колико је њих баш и из вашег познанства боловало и страдало — само за то, што их је која »погана мува отровала«! А колико их је тек у цијелом свијету па и у кругу самих ваших пријатеља, који су од муве страдали а да се то није ни сазнало! Тек сад је Наука ушла томе у траг и опитима доказала, да мува може на човјека пренијети: јаја и заметке од разних глиста и других готовања човјечјег тијела, и — што је још важније — читав онај низ заразних клица, које су човјеку опасне. У том реду спомиње се на првом мјесту: првени вјетар, врућица, колера, кута, јектика, мисирско запаљење очију («трахом«), бабина грозница и т. д. Лѣкари су нашли на ногама, пипцима и крилима у желудцу и пријевима мува небројених и за заразу способних клица разних болести, и успјели, да њима — опита ради — животиње доведе и заразе. А кад је то могућно онда је и пренос заразе на обичан, природан начин сасвим ласно појмити и претпоставити. Најпослије се то потврдило и обичним искуством при ширењу таквих зараза по болницама и приватним кућама.

Колика је опасност од мува по здравље човјечје, доказ је већ то, што је научним опитом утврђено, да се у једном једином упљувку мувином може наћи по 3000—5000 клица које заразне болести, н. пр. јектике. А кад знамо, да једна једина мува за 3 дана остави по 200 таких упљувака па разним мјестима наше најближе околице: кад се сјетимо оних рojева мува по нашим кућама и оних силних упљувака по прозорима и дуварима наших домова: онда ћемо ласно увидјети и признати да је мува велика опасност по наше здравље. Нарочито се то може рећи у оним приликама, гдје се већ јави каква људска зараза или животињска морија. Муву, дакле, ваља свакад гонити и утамањивати, колике се год може, а нарочито за вријеме какве редње и заразе.

На жалост то обично није лак посао, и читав низ оних средстава, којима се ми варошани од мува бранимо, помаже само донекле. И ма шта наше домаћице о томе говориле, ипак је најпоузданије средство против мува — чистоћа и ред. Муве се купе само на нечистоћу и ђубре — на остатке и отпатке наших намирница и јела, нашега тијела и живета — па гдје се све то одмах пажљиво чисти, спере, убрише, или макар и покрије: — ту муве немају хране, и не могу се ни задржати, а камо ли намножити. Гдје је пак на сваком кораку комаља, мрва, сметлишта, ђубрета и локвица: ту ће се муве намножити, ма их домаћица како гонила и тамањила.

Књижевност

Предаја Порт-Артура. У врло лијепој и солидној опреми изашла је из штампе књига „Предаја Порт-Артура“. То је оптужни акт, по коме су суђени главни виновници Стесел, Смирнов, Фок и Рејс због предаје Порт-Артура. Њу је са руског превео и издао учасник руско-јапанског рата А. В. Саичић. Књига износи 13 штампаних табака, 201 страницу. Цијена 1. круна. — "Предаја Порт-Артура“ је врло интересантна књига. Она открива силан број колико значајних, толико и врло интересантних чињеница, које вијају противу криваца због предаје овога врло важног руског утврђења. Она износи, истина жалосну, али врло јасну слику стања Порт-Артура за вријеме опсаде и открива све закулисне и недозвољене радње заповиједника у њој, који су проузроковали да до предаје дође. Књига је подијељена на ове одјељке: одбрана кинцуске позиције, о раду генерал-лајтнанта Фока у тврђави Порт-Артуру, позивање генерал-ађутанта Стесела из тврђаве Порт-Артура, о раду генерал ађутанта Стесела у Порт-Артуру, ток предаје: савјет одбране 15. новембра, војни савјет 16. декембра, одашиљање застава у град Чифу, 19. декембра 1904. г., уништење бродова, спрема и средства одбране; и капитулација. Овај оптужни акт састављен је у Петрограду 5. јуна 1907. г. Оригинал је потписао главни војни прокуратор генерал-лајтнант Рилке. — Ову би књигу требао да набави и проучи свако, а нарочито наши официри, јер ће из ње, крај осталих интересантности, и многе поуке црпсти. Ми је топло препоручујемо, захваљујући се г. Саичићу на труду око превођења и издања, те бисмо топло жељели да и други наши официри пођу трагом његовим, прилажући својим маром и онако сиромашној војној књижевности нашој, ако не оригиналима, а оно радовима страних војних писаца.

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Луде, луде жене.... За гласовитим шофером Фелица Назаром из Турина, побједником код многих аутомобилских утрка, полудише толике жене, наравно оне из најотменијих кругова, прогањајући га својим љубоморним понудама. Готово сваки дан прима писма од најпознатијих талијанских контеса, а при том три књегиње послаше му у својим намирисаним листићима своје срце на дар. За њим чезну и такове жене, којих никада није видјео, нити ништа о њима чуо. У тој љубавној утрци рекорд је хтјела постићи млада руска милијунарка Лидија Иванова из Черкова, која осим великих коњушица посједује дивни аутомобилпарк са осамнаест аутомобила. Она је допутовала у Турин само за то, да види гласовитог шофера Назара, и да се с њим провезе у оним колима, с којима је извојевао битку код утрке у Броклупу. Назаро се удостојао услишати њезину молбу, и они се одвезоше. Путем му је чешће млада милијунарка дала разумијети, како је усхићена, но он бијаше сасвим неприступачан њезиним љубавним изјавама. А кад му је напокон додијала, он потрјера аутомобил, да је јурио брзином од 175 километара на сат. Та брзина натјерала је и заљубљену милијунарку на друге мисли, па стиснувши до мете рече на растанку немилосрдном шоферу: Грозни човјече, примите од мене на дар, и скине са своје руке скупоцену наруквицу с огромним алем-каменом.

Најглавније средство за сачуваље младости и љепоте. Средства за очуваље љепоте и младости имају највећу прођу на свијету. У Француској су бјелила почела да се шире и славе тријумфе за доба ренасанце. Онда је била јавна тајна, да је Марион Делорме познавао неку воду, која је пружала оку тако батрен сјај, да се је свако, ко је с том водом окваШено око угледао, био поражен и заљубљен. Називали су ову воду „осом истока“. И Кардинал Мазарин употребљавао је неку маст за његоване својих руку.

За доба Људевита XV. и XVI. напредно се је удомио бјелило, те није било отмене жене, која не би своје лице личила. То је спадало к тоалети. Госпође су се личиле и мазале управо до потпуног лудила. Госпођа Дубру је потрошила цијели иметак за некакву маст, која јој је имала осигурати вјечиту младост.

И у Њемачкој појавило се је бјелило већ одавно. Год. 1747. изашла је у Лајпцигу књига под насловом „Љепота“. И у тој су се књизи препоручила свакојака средства. Особито се је много употребљавала нека текућина, која се састављала од биља. Нека је војвоткиња дала дестилирати млијеко од магарице и тиме нечистоће свога лица одстрањивала. Ноћна маска се је такођер много штовала као особито средство љепоте. Таква маска састоји се од платна, на које се намаже нека маса од воска и других разних мјешавина и онда прилијепи кроз нос на лице.

Ну како је то сигурно средство за учуваље љепоте и младости? Неки модерни козметик пружа посве необични савјет, како ће жене сачувати љепоту и младост. То је средство до сада посве нечувено — дакле сасвим ново, а што је славно — врло јевтино. Шта више не стоји ни једног филира! Ево што је. Госпође — вели тај казметик, напредно брзо добивају у лицу наборе; око устију упале црте, а крај сљепочића напорчиће. Исто тако се опажа, да код неких љепотица лице губи свој лијепи савршени облик. Како томе предусрети? Врло лако. Ако не ћете добити напора — који су најнеугоднији непријатељи младости и љепоте, онда, госпође, немојте се никада — смијати ни говорити! Ово додуше изгледа као шала, ну козметик на далеко и широко приповиједа, како жене највише напора добивају ишљед тога, што се много смију и много говоре. Непрестани говор и смијех напне ушљед гибања кожу, ова се рашири и опет стисне, особито код сљепочића, а то проузрокује напоре, баш оне најнеугодније напоре, што и дискретно први навијештавају да човјек, особито жена — стари. Која дакле жена не ће да добије напоре, и хоће да остане дуго млада, нека се не смије и много не говори! Како год то изгледало смијешно, ипак имаде жена, које су се подвргле и овој тортури, само да би остале лијепе и младе.

Ну колико имаде жена, које ће за вољу два три напора више, лишити се ужитка смијеха и — говора! Особито овог пошљедњег!

Нови Едисонов изум. Едисон је изумио нови акумулатор за батерију, која има уличне жељезнице поставити на са свим други темељ. Изумитељ је прозвао тај нови изум „Вјечна младост“, јер снага тој батерији остаје увјек иста и непромјењива. У Њу-Јорку изведено је већ неколико покушаја на свеопште задовољство.

Бојкот њемачког жита и брашна. У Олтену у Швајцарској састао се одбор швајцарских млинара, да се организују против увоза њемачког жита и брашна. На збору бјеаху 72 млинара, који закључише бојкотирати њемачко брашно. Ако би по њима навјештени бојкот на жито остао без успјеха, тада се бојкот мора протегнути на друге гране њемачких производа.

Правник тат и варалица. Из Лавова јављају: Правник Вионцзек, диригент једног академског музичког друштва, знао је својим наступом прибавити неки углед. То га је поткало, да свој положај јоште пољепша, пак је фалсификовао свједоџбе о положеним државним испитима, на темељу којих се дочепао мјеста пероводног вјежбеника код земаљског финансиског одјељења у Лавову. Да му буде још љепше, извађао је краће у краковској свеучилишној библиотеци. Послије вишемјесечног варања најпослије га открише као варалицу и лопова, ну он лукавији од свих, да избјегне казну, некуд је побјегао без трага и гласа.

Позоришна дружина Саре Бернхард. Сара Бернхард налази се сада са својом позоришном дружином у Москви. Да узмогну њезини глумци схватити и сасвим наравно приказати Гогијеве „Босјаке“ зашли су у свакојаке шпелунке, да виде типове, које се имају приказати на позорници. Али на том босјачком путовању укебала их ревна и савјесна московска полиција, увјерена, да је ухитила банду међународних злочинаца. На полицији течајем строгог преслушавања одкривена је заблуда, те су француски глумци пуштени на слободу.

Цар Виљем примјер штедљивости. У њемачкој царској кући почело се штедљивије живити. Потребе кућанства морају се ограничити, свакојаке жеље и жељице прегорети, не можда од нужде, него цар хоће да предњачи добрим примјером својим синовима, као што и свим поданицима. Познато је, да је њемачкому цару једна од најмилијих забава пловидба по Средоземному Мору и боравак у Акилејону на Крфу, па је за тај пут већ била готова основа. Али ради штедње цар ће угасити своје жеље и остати код куће.

До сада се обично царев рођендан најсвечаније славио, љетос пак биће прослава обављена у најтјеснијим границама, ма да се знаде, да ће доћи више владара, да зажели свому другу, цару Виљему, дуг живот, здравље и сваку срећу на владалачком пријестолу.

Варање са жељезничкм путним картама. У Вилни ухваћена је дружина, која је тјерала разграњену трговину са жељезничким путним картама, имајући дужничитаве, јужно-западне жељезнице своје намјештенике. Том трговином руска је држава оштећена за више милијона.

Телеграми

— **Бечког Кор. Бироа** —

8. априла

Вијести из Турске

Цариград. Дивизије турске ескадре у Смирни изјаснила се за Младотурке.

Ирада о потврди протокола о споразуму аустро-турском објављена је.

Валије из Солуна, Скопља и Битоља јавили су да не припознају садашње министарство.

Генерал Ђавид, долазећи из Пећи, стигао је у Митровицу са четири батаљона, од којих су два остали у Пећи.

У округу корпуса солунског пренос пјешадије, коњице и артиљерије, као топова и револвера за Цариград наставља се.

Авангарде (предстража) трупа, којом командује Хусни, стигла је у Черкеску. Порта изјављује да није никако добијала вијести о убиству принца од Самоса. Листови доносе да је његов шеф кабинета био убијен, те се од туда овај неспоразум десио.

Говори се, да ратни бродови, који се налазе пред Илдизом и који су до подне били за Султана, послије подне изјаснили су се, да су уз Младотурке.

Авангарда трупа које се примичу заузела је велике касарне коњице Рамичифтик и Даут паше, које се налазе под зидинама Стамбола.

Енглеска флота за Турску

Петроград. „Вјесник“ јавља, да је Енглеска, с погледом на узнемиравајуће вијести из Тибриса, ставила до знања Русији, да је вољна послати једно одјељење трупа у Тибрис, шљедствено томе гувернер Кауказа био је позван, да одмах упути у Тибрис једно одјељење војске, које би било довољно да заштити странце.

Абдикација Султанова

Париз. Хавасовој Агенцији јављају из Цариграда, да је министарски савјет под предсједништвом Тефик паше, као што се увјерава, дао Султану рок до сјутра у вече, да абдицира.

Признање независности Бугарске

Петроград. Приликом признања независности Бугарске, цар је упутио краљу Фердинанду телеграм ове садржине: „Са најдубљим осјећајима радости поздрављам Ваше Величанство и бугарски народ приликом окончања ствари за независност Бугарске, која је близу мога срца и цијелој Русији. Бог нека благослови Вашу кућу и Ваш народ за даљу срећну и мирну будућност“.

Петроград, Влада турска извијестила је руску владу о споразуму турско-бугарском, који се односи на сва питања која су зависила од Турске у погледу признања независности Бугарске, те пошто је у томе споразуму речено, да турска влада признаје нову политичку ситуацију у Бугарској, влада руска позвала је своје представнике код велесила, потписница Берлинског Уговора, да им саопште, да је према њеном мишљењу сад дошао час, да се одмах призна независност бугарске краљевине.

У издању потписане књижаре изашла је из штампе и разашиље се *Читуља* (Помяникъ) живущихъ и усопшихъ братій нашихъ, коју је одобрила Високопречасна Консисторија Цетињска под бројем 1931 од 9. маја 1908. године.

Читуља је штампана на најфинијој штампаћој хартији, укоричена у тврдим марокин корицама, а уз то украшена са двије врло укусно израђене иконе Христа Спаситеља и Мајке Божије.

Читуљу треба да има сваки православни парохијски дом, јер је ова једина да може достојно послужити за помен наших умрлих предака, а цијена јој је врло незнатна и то само 50 пара; препродавци добијају 20% попуста.

Читуља се добија код Г. Коста Станића, књижара у Подгорици, преко свештеника и учитеља и код потписатог издаваоца на Цетињу

Споштовањем

10 **Књижара П. М. Калуђеровића**

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник **Лазар Чобељић**